

СИЛЕНЦІАЛЬНИЙ ЕФЕКТ У МУЗИЦІ

Буката М., студ. ПР-51
«*Music and silence combine strongly
because music is done with silence,
and silence is full of music.*»
Marcel Marceau

У статті розглядаються аспекти вербалізації музичного твору в художньому дискурсі. Об'єктом дослідження є пауза, предметом – її статус у музичному творі. Актуальність теми зумовлена спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення інтеграції вербальних і невербальних засобів комунікації, а також малодослідженістю заявленої проблеми.

Мовчання – це перерив у вербальній поведінці, субститут просодичних, паузальних компонентів, що позначається графічними знаками, прямими та дескриптивними вербалізаторами. Силенціальний ефект обіймає індивідуально-комунікативний характер, корелює з емоційним та ментальним станом людини, її статусом.

В англomовному художньому дискурсі на позначення силенціального ефекту вживаються такі метазнаки: *silence, pause, stop, hesitation, stillness, quietness*. Наприклад, *For a brief second there was a pause, silence; Edgar was silent*. Домінантним вербалізатором семи мовчання є метазнак *silence*, який в українській мові має два відповідники: *мовчання та тиша*.

Мовчання – внутрішньо динамічний процес, який тяжіє до переходу в інші якості: звук-дія або тиша-спокій. Мовчанню як мовленнєвій категорії притаманні риси процесуальності та результативності. На відміну від тиші, в основі мовчання лежить безліч першопричин: мовчання як відмова від слова, як своєрідний протест або фізичний стан.

Виокремлюється два види мовчання:

1. *homo silence* (людське мовчання). Наратор розповідає про персонажів, які у своїй мовленнєвій поведінці використовують силенціальні компоненти у першофункції: *Silence. I don't know what to say*.

2. *nature silence* (мовчання природи): мовчання природи та артефактів. Воно має персоніфікований та метафоричний характер, образне уподібнення: *The boy, the mother, the quiet hush of branches, swayed by a sweet wind that swept over the stillness and the screams; Planets don't*

talk, or only to self-styled astrologers. Артефакт – будь-який об'єкт, створений або модифікований людьми. До артефактів можна віднести й усі види мистецтва, зокрема, музику.

З акустичної точки зору мовлення складається з відрізків звучання та пауз. З усіх видів мистецтв музика є найближчою до мовлення (у порівнянні з живописом, скульптурою, архітектурою). Звуки в музиці – мовлення, паузи – мовчання. В англійській мові на позначення музичної паузи вживається метазнак *rest*. «Duration of silence is notated by using a symbol called a rest. Rests are pauses».

Сталої точки зору щодо того, що є первинним – звук чи тиша – немає. Але з упевненістю можна сказати, що вони є взаємозалежними. Неможливо уявити існування одного без іншого. У книзі «Музыка – общение – судьбы» Г.Фрід наводить приклад виконання твору Джона Кейджа «4'33». Його суть полягала в тому, що піаніст сідає за рояль і 4 хвилини 33 секунди сидить у абсолютному мовчанні, дивлячись на клавіатуру. На думку автора, у даному творі домінантним є сприйняття тиші та очікування аудиторії. Проте критики не визнали цей твір музичним, адже в його основі не було звукової складової.

Тиша – це те, що було до, після й під час звучання. Початок і закінчення музичного твору на *Pianissimo* створює враження, що музика звучала ще до того, як музикант почав грати й ще довго продовжує лунати після того, як слухач зафіксував останній акорд музичного твору. В англійськомовному художньому дискурсі часто опис починається з тихих мотивів або здалеку й поступово набирає звучності: *Halfway around the pagoda, he stopped to rest in the shade, and was wiping his face with his handkerchief when the faint chime of music caught his attention. At first he couldn't tell where it came from, the notes reflecting off the corridors of shrines and mixing with the chants. He followed a small path behind a vast platform where a monk led a group in prayer, hypnotic words he would later learn were not Burmese but Pali. The music became louder. Beneath the hanging branches of a banyan tree, he saw the musicians.*

Музика й мовлення мають цілу низку адгерентних категорій, гідних наукового пошуку, серед яких чільне місце посідає силенціальний ефект.

Наук. керівник - Кобяков О.О., аспірант